

Maków Podhalański, dnia 27 stycznia 2020 r.

Ministerstwo Sprawiedliwości
al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Petycja w sprawie zmiany rozporządzeń dotyczących opłat za czynności adwokackie, kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, wynagrodzenia kuratorów w sprawach cywilnych oraz ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej

Działając w imieniu własnym na podstawie art. 2 ustawy o petycjach składam petycję w sprawie zmiany przepisów prawa tj:

- I. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej poprzez:

- 1) zmianę § 1 pkt. 1 tego rozporządzenia w ten sposób, że:

§ 1 pkt. 1. Wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej "kuratorem", ustala się w kwocie nie niższej niż stawki za czynności adwokackie określone w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368 i 2400), a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny - w kwocie nie niższej niż stawki minimalne za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 i 2400 oraz z 2018 r. poz. 138), w obu przypadkach nie mniej niż 120 zł.

- 2) **dodanie** do § 1 ust. 2a w brzmieniu: „Wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu”.

- 3) Zmianę § 3 tego rozporządzenia poprzez:

§ 3. Wysokość wynagrodzenia w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w kwocie wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej 6 - krotności stawek minimalnych, jeżeli uzasadnia to:

- 1) nakład pracy kuratora, w szczególności czas poświęcony na przygotowanie się do działania w postępowaniu, liczba stawieńczyw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie;
- 2) wartość przedmiotu sporu;
- 3) stopień zawiłości sprawy.

II) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu poprzez podwyższenie wszystkich opłat do wysokości stawek określonych w rozporządzeniu z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz zmianę § 4 ust. 2 w ten sposób, że:

§ 4 ust. 2. Ustalenie opłaty w wysokości wyższej niż określona w ust. 1, a nieprzekraczającej **6-krotności** opłat określonych w rozdziałach 2-4, następuje z uwzględnieniem:

- 1) nakładu pracy adwokata, w szczególności czasu poświęconego na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczby stawieńczyw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjętych w sprawie, w tym czynności podjętych w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;
- 2) wartości przedmiotu sprawy;
- 3) wkładu adwokata w wyjaśnienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;
- 4) stopnia zawiłości sprawy, w szczególności trybu i czasu prowadzenia sprawy, obszerności zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

III) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez podwyższenie wszystkich stawek, w ten sposób by odpowiadały chociaż częściowo stawkom rynkowym;

IV) ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej poprzez:

zmianę art. 4 ust. 2 w ten sposób, że:

Osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Oświadczenie składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, **pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.**

oraz zmianę art. 4 ust. 1 w ten sposób, że:

1. Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują:

- 1) *osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej określonego w ustawie o pomocy społecznej;*
- 2) *osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty kryterium dochodowym na osobę w rodzinie określonego w ustawie o pomocy społecznej;*

Uzasadnienie

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej "kuratorem", ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368 i 2400), a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny - w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870 i 2400 oraz z 2018 r. poz. 138), w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł. Rozporządzenie to odsyła zatem do rozporządzenia z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Zgodnie z § 4 ust. 1 tego rozporządzenia opłatę ustala się w wysokości określonej w rozdziałach 2-4, przy czym nie może ona przekraczać wartości przedmiotu sprawy. Z kolei zgodnie z ust. 3 tego paragrafu opłatę, o której mowa w ust. 1 i 2, podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług. Ustęp 3 tego przepisu w sposób obligatoryjny nakazuje podwyższyć stawkę wynagrodzenia o należną stawkę podatku od towarów i usług, zgodną z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.). Jest to zatem stawka 23%, zgodnie z art. 146a pkt 1 tej ustawy (w okresie od dnia 1 stycznia 2019 r. do końca roku następującego po roku, dla którego wartość relacji, o której mowa w art. 38a pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, jest nie większa niż 43% oraz wartość, o której mowa w art. 112aa ust. 5 tej ustawy, jest nie mniejsza niż -6%: 1) stawka podatku, o której mowa w art. 41 ust. 1 i 13, art. 109 ust. 2 i art. 110, wynosi 23%).

Prowadząc działalność prawniczą każdy adwokat i radca prawny zobowiązany jest do rozliczenia podatku od towarów i usług i odprowadzenia od kwoty przyznanej przez Sąd podatku VAT oraz podatku dochodowego. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia z dnia 9 marca 2018 r. zastępującego rozporządzenie z dnia 13 listopada 2013 r., Sady nie powiększają wynagrodzeń kuratorów o należny podatek VAT, w sytuacji gdy adwokat czy radca prawny jest zobowiązany do jego uiszczenia. Argumentacja Sądu polega, na tym iż w poprzednio obowiązującym rozporządzeniu z dnia 13 listopada 2013 r. Minister w § 1 ust. 3 wprost wskazał, że: „Wynagrodzenie kuratora będącego podatnikiem obowiązany do rozliczenia podatku od

towarów i usług podwyższa się o kwotę podatku od towarów i usług, określoną zgodnie ze stawką tego podatku obowiązującą w dniu orzekania o wynagrodzeniu". W obecnie obowiązującym rozporządzeniu brak jest takiego uregulowania, dlatego Sady przyjmują iż wynagrodzenie określone w rozporządzeniu obejmuje już podatek VAT. Brak powiększenia wynagrodzenia kuratora o podatek VAT doprowadza do kuriozalnej sytuacji, w której np. pracownik sądu lub aplikant adwokacki pełniący taką samą funkcję, a nie prowadzący działalności gospodarczej i nie mający obowiązku odprowadzenia VAT-u otrzymuje wyższe wynagrodzenie od adwokata czy radcy prawnego będącego kuratorem. Zwracam również uwagę, że w odniesieniu do kuratora dla osoby nieobecnej ustanawianego przez Sąd opiekuńczy, przyznane mu wynagrodzenie również powiększa się o stawkę podatku VAT (art. 603 ze zn. 4 § 3 k.p.c). Mając na uwadze powyższe zasadne jest dokonanie zmian w obecnie obowiązującym rozporządzeniu, poprzez uzupełnienie go o przepis wprost wskazujący na konieczność powiększenia przez Sąd wynagrodzenia o podatek VAT, tak aby usunąć wątpliwości Sądów.

Jednocześnie wskazuje, iż konieczna jest zmiana rozporządzenia w zakresie wysokości przyznawanego wynagrodzenia, w ten sposób by było one **przyznawane w kwocie nie niższej niż wysokość stawek minimalnych określonych w rozporządzeniu dotyczącym stawek za czynności adwokackie i czynności radców prawnych.** Kurator w osobie adwokata lub radcy prawnego ustanowiony dla osoby nieznannej z miejsca pobytu ma zakres obowiązków taki jak profesjonalny pełnomocnik reprezentujący stronę postępowania, musi uczestniczyć w rozprawach, pisać pisma procesowe i sprawozdania z czynności kuratora, wnosić środki odwoławcze a nadto dążyć do odnalezienia osoby nieznannej z miejsca pobytu. Na kuratorze ciąży zatem taka sama odpowiedzialność jak na pełnomocniku strony, zatem obniżenie wynagrodzenia kuratora do stawki nie wyższej niż 40 % stawek minimalnych za czynności adwokackie lub radcy prawnego i nie niższej niż 60 zł jest rażąco sprzeczne z art. 32 konstytucji. Niejednokrotnie postępowania trwają długo, wiążą się z koniecznością złożenia szeregu pism procesowych, udziału w kilku lub kilkunastu rozprawach, a zatem nakład pracy kuratora będącego adwokatem lub radcą prawnym jest tak wysoki, że stawka minimalna określona w rozporządzeniu nie jest w żadnej mierze adekwatna do czynności przez niego wykonanych, zatem zasadne jest dokonanie zmiany przepisu w tym zakresie i przyznanie Sądowi możliwości powiększenia wynagrodzenia kuratora do maksymalnej wysokości tj. 6-krotności stawki minimalnej. Dla przykładu opiszę sprawę, w której **Sąd zasądził na rzecz kuratora w osobie adwokata kwotę 60 zł brutto.** Postępowanie dotyczyło stwierdzenia nabycia spadku, odbyły się 2 rozprawy, kurator został zobowiązany do złożenia odpowiedzi na wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, zapoznał się z aktami i wykonał fotokopie, sporządził odpowiedź na wniosek, odnalazł za granicą osobę nieznaną z miejsca pobytu, odbył z nią kilka rozmów telefonicznych, przeskanował jej wszystkie dokumenty w sprawie i skłonił ją do ustanowienia pełnomocnika w Polsce pełnomocnika do doręczeń. Za te czynności Sąd przyznał kuratorowi w osobie adwokata kwotę 60 zł brutto, z argumentacją że nie widzi potrzeby i możliwości powiększania wynagrodzenia o podatek VAT z uwagi na brak wskazania wprost w obecnie obowiązującym rozporządzeniu, iż wynagrodzenie kuratora dla osoby nieobecnej w postępowaniu cywilnym należy powiększać o podatek VAT. Sąd wskazał, że widocznie intencją ustawodawcy było, aby wynagrodzenie wynikające z rozporządzenia w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez

adwokata z urzędu w stawce minimalnej uwzględniło VAT. Na skutek takiego rozstrzygnięcia kurator otrzymał 48, 78 zł netto, a po odliczeniu od tej kwoty podatku dochodowego pozostaje kwota 39,51 zł. **Podjęte czynności w sprawie spowodowały 8 godzinny nakład pracy adwokata, co w przeliczeniu na godzinę daje stawkę 4,94 zł, przy czym jednocześnie dla porównania wskazuję, że minimalna stawka godzinowa w przypadku umowy zlecenia wynosi 16 zł.** Jednocześnie zwracam uwagę, iż gdyby tą samą funkcję kuratora w takiej sprawie pełnił aplikant adwokacki lub pracownik Sądu, to otrzymaliby oni 60 zł netto, bez konieczności odliczania podatku VAT. Opisana powyżej sytuacja jest w sposób rażący sprzeczna z konstytucyjnie zagwarantowaną zasadą równości.

Z tych samych przyczyn postuluję również, zmianę rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. *w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu* poprzez podwyższenie wszystkich opłat do wysokości stawek w sprawie opłat za czynności adwokackie określonych w rozporządzeniu z dnia 22 października 2015 r. oraz zmianę § 4 ust. 2 poprzez przyznanie Sądowi możliwości powiększenia stawki minimalnej do 6-krotności, tak jak to miało miejsce podczas obowiązywania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Obecny stan rozbieżności stawek za czynności adwokackie lub radcy prawnego oraz koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata czy radcę prawnego z urzędu jest również sprzeczny z zasadą równości określoną w Konstytucji i nie znajduje żadnego usprawiedliwienia, dlatego przepisy w tym zakresie winny być zmodyfikowane lub zasadne jest ujednolicenie stawek, poprzez wydanie jednego rozporządzenia regulującego wysokość wynagrodzenia profesjonalnych pełnomocników oraz kosztów pomocy prawnej udzielonej przez nich z urzędu.

Uważam za zasadne dokonanie zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. *w sprawie opłat za czynności adwokackie* poprzez podwyższenie wszystkich stawek, w ten sposób by odpowiadały chociaż częściowo stawkom rynkowym. Zwracam uwagę, że stawki za czynności adwokackie w zasadzie od 18 lat nie uległy podwyższeniu, mimo iż ustawodawca co roku podwyższa płacę minimalną oraz tym samym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Mimo ciągle rosnących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, jak również kosztów utrzymania gospodarstwa domowego od 18 lat stawki za czynności adwokackie i radców prawnych w zasadzie nie uległy podwyższeniu, natomiast stawki za czynności adwokata z urzędu nawet zostały obniżone. Utrzymywanie stawek na tak niskim poziomie doprowadza do sytuacji, w której strona wygrywająca skomplikowaną sprawę np. z zakresu podlegania ubezpieczeniom otrzyma od przeciwnika zwrot kosztów profesjonalnego pełnomocnika z wyboru w kwocie 180 zł (a maksymalnie 1080 zł), w sytuacji gdy zlecając sprawę musi ponieść koszty co najmniej w kwocie kilku tysięcy. Podobna sytuacja ma miejsce gdy np. osobie pozwanej o alimenty, w przypadku wygrania sprawy zostanie zasądzone od drugiej strony 120 zł tytułem zwrotu kosztów pełnomocnika (maksymalnie 720 zł), co również w żadnej mierze nie odpowiada stawkom rynkowym, które osoba musi ponieść żeby móc skutecznie się bronić. Sytuacja ta jest krzywdząca nie tylko dla profesjonalnych pełnomocników, ale przede wszystkim dla stron postępowania, które ponoszą wysokie koszty obrony swoich praw i interesów.

Potrzebne jest również dokonanie zmian w ustawie dotyczącej nieodpłatnej pomocy prawnej, poprzez wprowadzenie kryterium dochodowego w celu weryfikacji czy dana osoba nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Brak jakiegokolwiek rygoru odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, że danej osoby nie stać na odpłatną poradę doprowadził do sytuacji, w której z punktów porad korzystają osoby zamożne, osiągające wysokie dochody nierzadko w kwotach nawet 15 tys. zł miesięcznie na osobę w rodzinie. Osoby takie po uzyskaniu informacji, iż oświadczenie które podpisują nie ma rygoru odpowiedzialności karnej podpisują je, mimo iż stać ich na odpłatną poradę. W tym zakresie konieczne jest dokonanie modyfikacji ustawy i rozważenie wprowadzenia kryterium dochodowego od którego uzależnione będzie uznanie, że danej osoby rzeczywiście nie stać na skorzystanie z odpłatnej pomocy prawnej. Zwracam uwagę, że w przypadku gdy stronę nie stać na obrońcę lub pełnomocnika i zwraca się ona do Sądu o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu, taka strona musi złożyć oświadczenie o stanie majątkowym, rodzinnym i źródłach utrzymania pod rygorem grzywny do 1000 zł za przedstawienie nieprawdziwych informacji. Takie oświadczenie jest weryfikowane przez Sąd, który stwierdza czy danej osobie przysługuje prawo do skorzystania z pomocy adwokata z urzędu. W przypadku nieodpłatnych punktów porad prawnych obywatele niejednokrotnie podają nieprawdziwe dane co do swoich dochodów lub po prostu z uwagi.

Nie wyrażam zgody na podanie moich danych osobowych na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję.

Łączę wyrazy szacunku i pozostaję z poważaniem,